

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI U SRIJEDU 28. OIJKA 2007.

Sveti Irenej iz Lyona

Apostolska predaja znak je istine prisutne u Crkvi

Draga braćo i sestre!

Biografski podaci o Ireneju dolaze nam iz njegova osobnog svjedočanstva, a prenio nam ih je Euzebij u petoj knjizi svoje "Crkvene povijesti." Irenej se rodio najvjerojatnije u Smirni (današnji Izmir u Turskoj) oko 135.-140. godine, gdje je još kao mladić bio učenik biskupa Polikarpa koji je, pak, bio učenik apostola Ivana. Ne znamo kad se preselio iz Male Azije u Galiju, no to je vjerojatno bilo povezano s prvim rastom kršćanske zajednice u Lyonu, gdje 177. nalazimo Ireneja ubrojenog u zbor prezbitera. Upravo je te godine on poslan u Rim da bi ponio pismo lionske zajednice papi Eleuteriju. Rimsko poslanje spasilo je Ireneja progonstva u doba Marka Aurelija, kada je palo barem četrdeset i osam mučenika, među kojima i sam lionski biskup, devedesetogodišnji Potin, koji je podlegao lošim postupcima u zatvoru. Tako je, po svome povratku, Irenej izabran biskupom toga grada. Novi pastir sasvim se posvetio biskupskoj slubi koja je zaključena 202.-203. godine, moda mučeništvom.

Irenej je ponajprije čovjek vjere i pastir. Od Dobrog pastira preuzeo je smisao za mjeru, bogatstvo nauka, misionarski ar. Kao pisac imao je dvostruki cilj: obraniti pravi nauk od napada krivovjeraca (osobito gnostika), te jasno izloiti istine vjere. Tim ciljevima odgovaraju i dva njegova djela koja su nam sačuvana: "Prokazivanje i pobijanje lane gnoze" (ili pet knjiga "Protiv krivovjerja") i "Izlaganje apostolskoga propovijedanja" (koje bismo mogli nazvati i najstarijim katekizmom kršćanskoga nauka). Doista, Irenej je prvak u borbi protiv krivovjerja. Napast krivovjerja česta je pojava u povijesti Crkve. U 2. stoljeću pravovjerju čini se osobito prijete različite gnostičke sljedbe što ih prati karakterističan dualizam koji - na različite načine - počinje negirati vjeru u jedinoga Boga Oca svijetu, Stvoritelja i Spasitelja čovjeka i svijeta.

Čvrsto se ukorjenjujući u biblijski nauk o stvaranju, Irenej pobija dualizam i gnostički pesimizam koji su obezvređivali tjelesnu stvarnost, ističući izvornu svetost tijela, baš kao što je slučaj i s duhom. Ipak, njegovo djelo nadilazi obično pobijanje krivovjerja: moe se doista reći da se on predstavlja kao prvi veliki teolog Crkve. U središtu njegova nauka nalazi se pitanje "pravila vjere" i njezina prenošenja. Za Ireneja "pravilo vjere" poklapa se zapravo s Vjеровanjem apostola, s Evanđeljem što su ga oni prenijeli biskupima, svojim nasljednicima. Ustvari, Evanđelje što ga Irenej propovijeda ono je koje je primio od Polikarpa, biskupa Smirne, a Polikarpovo Evanđelje se do apostola Ivana čiji je Polikarp bio učenik. Pravi nauk onaj je što ga vrše biskupi koji mogu dokazati da su ga primili neprekinutom Tradicijom od apostola, budući da je taj nauk njima povjerio Krist. U toj Tradiciji valja na poseban način gledati nauk ugledne i drevne rimske Crkve, koja ima "više apostolstvo", jer vuče svoje korijene od "stupova" apostolskoga zbora, Petra i Pavla: s njome se moraju uskladiti sve Crkve. S tim argumentima Irenej iz temelja pobija nakane krivovjeraca. Oni ponajprije ne posjeduju ivot, jer nisu apostolskoga podrijetla; potom, istina i spasenje nisu povlastica ili monopol malobrojnih, nego ih svi mogu postići po propovijedanju apostolskih nasljednika, a posebice rimskoga biskupa. Polemizirajući i dalje s "tajnim" karakterom gnostičke tradicije, Irenej osobito nastoji oslikati ispravnu ideju apostolske Predaje, koja se moe saeti u tri točke.

a) Apostolska je predaja "javna", ne privatna ili tajna. Za Ireneja nema sumnje da je sadraj vjere što ga prenosi Crkva upravo onaj što ga je primila od apostola i od Isusa. Nema drugog nauka uz ovaj. Stoga tko eli upoznati istiniti nauk, dovoljno mu je da upozna "Predaju koja dolazi od apostola i vjeru naviještenu ljudima": predaju i vjeru koje su "do nas stigle po biskupskom nasljedstvu" (Adv. Haer. 3,3,3-4). Odatle značaj "apostolskog nasljedstva" prisutnoga u biskupima koji uivaju "sigurnu karizmu istine" (4,26,2).

b) Apostolska Predaja je "jedinstvena." Dok je gnosticizam podijeljen na mnogovrsne sljedbe, Predaja Crkve jedinstvena je u svojim temeljnim sadrajima, koje - kao što smo vidjeli - Irenej naziva upravo regula fidei (pravilo vjere) ili veritatis (istine): sadraju koji je uvijek isti, bez obzira na različitost jezika i kultura. Ovako o tome piše lionski biskup u svojoj prvoj knjizi Protiv krivovjerja: "Crkva, premda posijana cijelim svijetom, brino čuva (vjeru i apostolsku predaju), kao da ivi u jednoj jedinoj kući; na isti način vjeruje u te istine, kao da ima samo jednu dušu i isto srce; proglašuje, naučava i prenosi ove istine sasvim slona, kao da ima samo jedna usta. Jezici u svijetu različiti su, no sila je predaje jedinstvena i uvijek ista: Crkve utemeljene u Germaniji nisu primile niti prenose neku drugačiju vjeru, ni one utemeljene u Španjolskoj ili među Keltima ili istočnim krajevima ili u Egiptu ili u Libiji ili u središtu svijeta" (1,10,1-2).

c) Konačno, apostolska je Predaja "pneumatska", to jest vođena Duhom Svetim: na grčkom "duh" se kae "pneuma." Nije riječ doista o nekoj predaji koja bi bila povjerena sposobnostima više ili manje poučenih ljudi, nego Duhu Bojemu koji od predaje čini boansku stvarnost. Tko je "ivot" Crkve, ono što Crkvu uvijek čini svjeom i mladom, to jest plodnom raznovrsnim karizmama. Crkva i Duh za Ireneja su neodvojivi: "Ovu smo vjeru", čitamo i dalje u trećoj knjizi Protiv krivovjerja,

"primili od Crkve i čuvamo je. Vjera, djelovanjem Duha Bojega, poput dragocjenog zaloga što se čuva u vrijednoj posudi neprestano se pomlađuje, a pomlađuje i posudu u kojoj je sadrana... Gdje je Crkva, ondje je i Duh Boji; a gdje je Duh Boji, ondje je i Crkva i svaka milost" (3,24,1).

Kao što se vidi, Irenej se ne ograničuje na to da odredi samo ideju Predaje, nego je i na vrlo iv način oslikava. Dreći se njegova nauka, vjera Crkve prenosi se tako da se vidi i kakva ona mora biti, to jest "javna", "jedinstvena", "pneumatska." Polazeći od svake od ovih karakteristika moe se provesti plodno promišljanje o autentičnom prenošenju vjere u Crkvi danas. Općenito, u Irenejevu nauku dostojanstvo čovjeka čvrsto je usidreno u boansko stvaranje, u sliku Krista i u trajno djelo Duha u posvećivanju. Ovaj je nauk glavni način kako se zajednički treba pojasniti svim osobama dobre volje cilj i granice dijaloga o vrijednostima, te dati uvijek novi poticaj misionarskom djelovanju Crkve.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

S radošću pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a posebno vjernike iz Kutine i iz Ilove! Pribliavamo se Cvjetnici i spomenu Gospodinova ulaska u Jeruzalem. I on se pribliava nama i kuca na vrata našega ivota. Prepoznamo ga i primimo kako bi nas učinio dionicima svoje pobjede na kriju. Hvaljen Isus i Marija!